

Képzési program interszex emberekkel kapcsolatos témákban szociális és egészségügyi szolgáltatóknak / szakembereknek

BRING-IN – Képzési anyag

Funded by the Rights, Equality
and Citizenship (REC) Programme
of the European Union

Szerző: Thanasis Theofilopoulos

Szerkesztő: Panteion Társadalom- és Politikatudományi Egyetem

Korrektúra: Dombos Tamás, Joshua Eden, Dr. Christina Ioannou, Vasia Karkantzou, Monika Pisankanewa, Sándor Bea, Eva Spinou

Kiadó: METHEXI Laboratórium – Panteion Társadalom- és Politikatudományi Egyetem

Projektkoordinátor: Dr. Christina Ioannou, Panteion Egyetem

Szupervizor: Gerassimos Karabelias professzor, Panteion Egyetem

Az interszex emberek szükségleteiről szóló Bring-IN projektet az Európai Unió *Jogok, egyenlőség és polgárság* programja támogatja.

Tartalom

1	Előszó	5
2	A képzés: alapvető információk	6
3	A kétnapos képzés felépítése	7
3.1	Nyitóblokk. Megnyitó, bemutatkozás, mit várnak és mitől tartanak a résztvevők, szabályok (1 óra 30 perc).....	9
3.1.1	1. GYAKORLAT: BEMUTATKOZÁS – JÉGTÖRŐ (40 PERC)	9
3.1.2	2. GYAKORLAT: VÁRAKOZÁSOK ÉS FÉLELMEK (25 PERC)	10
3.1.3	3. GYAKORLAT: MEGÁLLAPODÁS A SZABÁLYOKRÓL (25 PERC).....	10
3.2	1. blokk. Alapfogalmak (1 óra 50 perc).....	11
3.2.1	1. GYAKORLAT. ÖTLETBÖRZE (10-15 PERC).....	11
3.2.2	2. GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA (60 PERC).....	12
3.2.3	3. GYAKORLAT: AZ ALAPFOGALMAK ÉS DEFINÍCIÓK BEMUTATÁSA (40 PERC).....	13
3.3	2. blokk. Jogi (nemzetközi / nemzeti) szabályozás és bejelentés (1 óra 30 perc).....	14
3.3.1	1. GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA - ESETTANULMÁNY: (50 PERC).....	15
3.3.2	2. GYAKORLAT: A NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI JOGI KERETEK, VALAMINT A DISZKRIMINÁCIÓ-BEJELENTÉSI LEHETŐSÉGEK BEMUTATÁSA (30 PERC).....	16
3.3.3	2. BLOKK. FORRÁSOK A FELKÉSZÜLÉSHEZ ÉS / VAGY TOVÁBBI INFORMÁCIÓKÉRT:.....	17
3.4	3. blokk. Az interszex emberek helyzete országunkban. Élettörténetek. (1 óra 30 perc)	17
3.4.1	1. GYAKORLAT: PLENÁRIS BESZÉLGETÉS AZ INTERSZEX EMBEREK HELYZETÉRŐL AZ ADOTT ORSZÁGBAN. 1. RÉSZ. (30 PERC).....	18
3.4.2	2. GYAKORLAT: ELŐADÁS AZ INTERSZEX EMBEREK HELYZETÉRŐL AZ ADOTT ORSZÁGBAN. 1. RÉSZ. (30 PERC).....	18
3.4.3	3. GYAKORLAT: ÉLETTÖRTÉNETEK – NYITOTT INTERJÚ (30 PERC).....	19
•	3. blokk. Források a felkészüléshez és / vagy további információkért:	21
3.6.	4. blokk. Minőségi szolgáltatások biztosítása interszex emberek számára (3 óra)	21
3.6.1.	GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA – A VISELKEDÉSI KÓDEX FRISSÍTÉSE (1 ÓRA 30 PERC).....	22
3.6.2.	2. GYAKORLAT: BEMUTATÓ: IRÁNYELVEK SZAKEMBEREK SZÁMÁRA (20 PERC)	22
3.6.3.	3. GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA – SZIMULÁCIÓ, MUNKATERV KÉSZÍTÉSE (1 ÓRA 30 PERC).....	23
3.6.4.	4. GYAKORLAT: BEMUTATÓ – IRÁNYELVEK ÉS JÓ GYAKORLATOK (30 PERC)	23

3.7. 4. blokk. Források a felkészüléshez és / vagy további információkért:	24
3.8. Záróblokk. Lezárás és értékelés. (45 perc)	25
4. MELLÉKLETEK	26
4.1. 1. MELLÉKLET „Alapfogalmak” segédanyag	26
4.3. 3. MELLÉKLET. Irányelvek	33
4.4. 4. MELLÉKLET. Értékelőlap	34

1 Előszó

Ez a kiadvány a „Bring-In” projekt szociális és egészségügyi szférában dolgozó szakemberek között Bulgáriában, Görögországban, Magyarországon és az Egyesült Királyságban végzett terepkutatásának eredményein alapul. Célja, hogy támogatást és útmutatást nyújtson olyan felnőttképzőknek, akik a fent említett szakmák képviselői számára a projekt témájában képzést tartanak, hogy azok megfelelő minőségű támogató szolgáltatásokat tudjanak nyújtani az interszex embereknek.

A két napos alapképzési program felnőttképzési technikákra épül, így elősegíti az aktív tanulást és a képző(k) és képzettek, valamint a képzők egymás közötti interakcióját. A felnőttképzők szabadon adaptálhatják és módosíthatják az anyagot saját készségeiknek és tapasztalataiknak, a képzésük fókuszában levő témának, a képzettek szakmai és egyéb hátterének, illetve a nemzeti / társadalmi kontextusnak megfelelően. Kiadványunk hasznos forrásokat is tartalmaz, amelyek segítenek a felkészülésben.

Szeretném megköszönni a kutatás összes résztvevőjének Bulgáriában, Görögországban, Magyarországon és az Egyesült Királyságban, illetve kollégáimnak és a projektpartnereknek értékes kommentárjaikat és megjegyzéseiket. Az adatgyűjtés mind a kutatóknak, mind a résztvevőknek nehéz volt az érzékeny témából, valamint a COVID19 járvány miatti korlátozásokból fakadóan. Ezért külön elismerés illeti mindannyiukat.

Thanasis Theofilopoulos

2021. január

2 A képzés: alapvető információk

Módszer: Felnőttképzési technikák.

Célcsoportok:

Társadalomtudományokban és szociális gondozásban (pszichológusok, szociológusok, kulturális antropológusok, szociális munkások stb.), állami szociális szolgáltatásokban (pl. állami szervek, egyéb intézmények, szervezetek stb., pl. kórházak, önkormányzatok, munkaügyi központok szociális szolgáltatásainak alkalmazottai), illetve civil szervezetek, magán-szervezetek, esélyegyenlőségi / emberi jogi szervezetek és intézmények szociális szolgáltató osztályán, illetve szabadúszóként dolgozó szakemberek.

Egészségügyi szakemberek / szolgáltatók (orvosok, ápolók, bábák stb.), valamint magán- vagy kórházakban / -klinikákon, civil szervezetek egészségügyi projektjeiben, egyéb szervezetekben, egészségügyi intézményekben és szervezetekben vagy szabadúszóként dolgozó adminisztrátorok.

Az egyes képzések résztvevőinek száma és profilja: Húsz (20), ennek fele társadalomtudós vagy szociális szolgáltatásokban dolgozó szakember, a másik fele egészségügyi szakember vagy szolgáltató.

A képzés teljes időtartama: 2 nap

3 A kétnapos képzés felépítése

1. nap		
Blokk	Időtartam	Időpont
Regisztráció az első napra, kávé	30 perc	09:30-10:00
Nyitóblokk. Bevezetés, bemutatkozás, mit várnak és mitől tartanak a résztvevők, szabályok	1 óra 30 perc	10:00-11:30
1. blokk: Alapfogalmak (1 óra 50 perc)	1 óra 50 perc	11:30-13:20
Ebédszünet	45 perc	13:20-14:00
2. blokk: Jogi (nemzetközi / nemzeti) szabályozás és bejelentés	1 óra 30 perc	14:00-15:30
Kávészünet	15 perc	15:30-15:45
3. blokk. Az interszex emberek helyzete országunkban. Élettörténetek.	1 óra 30 perc	15:45-17:15
2. nap		
Regisztráció a második napra, kávé	30 perc	09:30-10:00
3. blokk. Minőségi szolgáltatások biztosítása interszex emberek számára, 1. rész	1 óra 30 perc	10:00-11:30

Kávészünet	15 perc	11:30-11:45
4. blokk. Minőségi szolgáltatások biztosítása interszex emberek számára, 2. rész	1 óra 30 perc	11:45-13:15
Szünet / hálózatépítés	15 perc	13:15-13:30
Utolsó blokk. Lezárás és értékelés	45 perc	13:30-14:15

1. nap

3.1 Nyitóblokk. Bevezetés, bemutatkozás, mit várnak és mitől tartanak a résztvevők, szabályok (1 óra 30 perc)

Célok:

- Bemutatkozás - jégtörő
- A képzés bemutatása
- A résztvevők képzéssel kapcsolatos félelmeinek és elvárásainak a feltárása
- Megállapodás a szabályokról

3.1.1 1. GYAKORLAT: BEMUTAKOZÁS – JÉGTÖRŐ (40 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Üdvözljük a résztvevőket és mutatkozzunk be: mi a nevünk, milyen szervezetnél/szervnél /intézményben dolgozunk, mi ott a munkánk, milyen nemben hivatkozzanak ránk.
- Készítsünk elő és mutassunk be egy rövid (legfőljebb 10 perces) prezentációt a szervezetről / szervről /intézményről, ahol dolgozunk (fő céljai, fő tevékenységei, célcsoportok / kedvezményezettek stb.) és arról, milyen keretben (milyen projekt vagy kezdeményezés részeként) szerveztük és tartjuk meg ezt a képzést.
- Egy egyszerű jégtörő-ismerkedő feladat, ha a résztvevőket párokba osztjuk és a pár tagjai 1-1 percen keresztül meginterjúvolják egymást. Ennek az interjúnak a során a kérdező bármit kérdezhet, a válaszoló viszont semmire sem köteles válaszolni.
- Ezután minden résztvevő egy percben bemutatja a partnerét a csoport többi tagjának.

Ennek a módszernek nagy előnye, hogy sokkal kevésbé stresszes és kínos, mint ha valakinek önmagát kell bemutatnia egy csoport (valószínűleg ismeretlen) ember előtt.

Jégtörő – fontos figyelmeztetés a képzőknek:

- A résztvevők általában szívesen ülnek le egy ismerős mellé, mert ettől nagyobb biztonságban érzik magukat. Ha el akarjuk kerülni a klikkesedést és azt szeretnénk, hogy a résztvevők új embereket is megismerjenek, a párokra osztás előtt ültessük át a résztvevőket, vagy ne az egymás mellett ülő emberekből alkossunk párokat.
- A képző vagy maga is részt vesz ebben a feladatban és valamelyik résztvevővel párban dolgozik, vagy önmagát még a gyakorlat előtt bemutatja az egész csoportnak. Az utóbbi esetben vegyünk figyelembe, hogy a résztvevők minket fognak mintának tekinteni és ugyanazokról a témákról beszélni – tehát ha a képző megemlítette a hobbjait, az interjúkban valószínűleg ők is erre fognak rákérdezni.

3.1.2 2. GYAKORLAT: VÁRAKOZÁSOK ÉS FÉLELMEK (25 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Minden résztvevőnek osszunk ki két különböző színű papírlapot (mindenkinek ugyanazt a két színt)
- Kérjük meg, hogy az egyik papírra írjanak fel valamit, amitől tartanak a képzéssel kapcsolatban, a másikra meg valami olyasmit, amit várnak a részvételüktől. Adjunk nekik erre 2 percet.
- Amikor elkészültek, a papírlapjaikat felragasztják egy flipchartpapírra, amelyet előzőleg kettéosztottunk „félelmek” és „várakozások” részre.
- Olvassuk át a résztvevők félelmeit és várakozásait, azonosítsuk be a leggyakoribbakat és vonjuk le a következtetéseket.
- Ezt a flipchartpapírt tartsuk jól látható és elérhető helyen a teremben a képzés végéig.

3.1.3 3. GYAKORLAT: MEGÁLLAPODÁS A SZABÁLYOKRÓL (25 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Vegyünk elő egy flipchartpapírt és tegyük olyan helyre, hogy minden résztvevő lássa.
- A résztvevők 2-3 percig elgondolkodnak azon, **milyen szabályok segíthetik a tanulást és az aktív részvételt, ami a szabálymegállapodás fő célja.**

Ilyenek lehetnek például: kölcsönösen tartsuk tiszteletben egymást, ne szakítsuk félbe a másikat, mindenki szabadon kifejezhesse a véleményét és/vagy egyet nem értését (udvariasan és másokat tiszteletben tartva),

telefonáláskor csendben hagyjuk el a termet, a gyakorlatok során a telefonokat kapcsoljuk ki vagy némítsuk le, ne dohányozzunk a képzési helyiségben, érkezünk pontosan stb.

- Ösztönözzük a résztvevőket arra, hogy mondják el az ötleteiket, és ezeket írjuk fel a flipchartpapírra.
- Saját ötleteinket is felírhatjuk a flipchartra.
- Ezután a képző(k) és a képződők együtt eldöntik, ezek közül melyikeket vegyék be a szabályok közé.
- Akárcsak a félelmek és várakozások listáját, ezt a flipchartpapírt is tartjuk jól látható és elérhető helyen a teremben a képzés végéig.

Képzési szabályok. Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

A képzés során a szabályok változhatnak, például mert új/további igények merülnek fel, vagy rájövünk, hogy valamit elfelejtettünk tisztázni. Ezekben az esetekben az új szabályokat csak a képző(k) és a résztvevők egyhangú döntése alapján vezessük be.

3.2 1. blokk. Alapfogalmak (1 óra 50 perc)

Célok:

- Megismertetni a résztvevőket a vonatkozó szakkifejezésekkel.
- Elmagyarázni a különbséget a gyakran összekevert kifejezések között.
- Az interszex és általában LMBTI emberekkel kapcsolatos tudatlanság, sztereotípiák és előítéletek csökkentése.

3.2.1 1. GYAKORLAT. ÖTLETBÖRZE (10-15 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Vegyünk elő egy flipchartpapírt és írjuk a tetejére az „interszex” szót.
- Minden résztvevő mond egy szót (vagy nagyon rövid mondatot), ami eszébe jut erről a kifejezésről.
- Ezeket a szavakat mind írjuk fel a papírra.
- A felírt szavakból állítsunk össze egy definíciót.
- Tartsuk a papírt olyan helyen, hogy minden résztvevő lássa.

- Lépünk tovább a következő gyakorlatra. Később még visszatérünk majd az „interszex” szó helyes/pontos meghatározására.

Ötlebörze. Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

Mivel ez egy érzékeny téma és/vagy nagyon kevés róla az információ, előfordulhat, hogy egyes résztvevők nem szívesen mondják ki hangosan, ami eszükbe jut.

Ezért úgy is lefolytathatjuk a gyakorlatot, hogy minden résztvevő leírja egy post-itre az első szót vagy mondatot, ami eszébe jut, és a post-itet felragasztja a flipchartpapírra.

A képző(k) ezután végignézi(k) a listát, és kategóriákba csoportosíthatja/csoportosíthatja a post-iteket. Ha valamelyik résztvevő nem megfelelő kifejezést (pl. „hermafrodita”) írt fel, azt félretehetjük és elmagyarázhatjuk, miért kerüljük ezt a kifejezést.

3.2.2 2. GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA (60 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Osszuk fel a résztvevőket négy darab öt fős csoportra!
- Mindegyik csoportnak adjunk 3-4 fogalmat (definíció nélkül) az „Alapfogalmak” című segédanyagból (1. MELLÉKLET)!
- A csoportok megbeszélnek a fogalmakat és definíciókat írnak hozzájuk.
- Erre 15 percet kapnak.
- A csoportok a plenáris formában elmondják definícióikat a többieknek. Erre minden csoport 5-5 percet kap.
- Ezután kérdezzük meg a többi csoportot, hogy egyetértenek-e a definíciókkal. Indokolják meg, hogy miért / miért nem.

A résztvevők csoportokra osztása. Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

- Lehetőleg ne alkossunk túl nagy (5 főnél nagyobb) vagy túl kicsi (3 fős) csoportokat. Az öt fős csoportok ideálisak a párbeszédhez és vitához, viszont nem történhet meg, hogy a csoport két részre szakad (2-2 vagy 3-3 főre).
- Ügyeljünk rá, hogy az egyes csoportokba különböző nemi identitású, életkorú, szakmai háttérű stb. résztvevők kerüljenek. Ha különböző tapasztalatokkal, tudással és jellemzőkkel rendelkező embereket hozunk össze, az a különböző nézőpontok megismeréséhez és izgalmasabb beszélgetésekhez vezet.
- A csoportok ne maradjanak meg a képzés végéig – tegyük lehetővé, hogy minden résztvevő minél több társával dolgozzon együtt.

3.2.3 3. GYAKORLAT: AZ ALAPFOGALMAK ÉS DEFINÍCIÓK BEMUTATÁSA (40 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- 20-25 percben mutassuk be az 1. MELLÉKLETben felsorolt összes fogalmat és azok definícióját (megfelelő technika, pl. Microsoft Powerpoint használatával)
- Hasonlítsuk össze az 1. gyakorlatban az „interszex” szóra érkezett asszociációkat a fogalom hivatalos / széles körben elfogadott definíciójával.
- Ha a résztvevőknek kérdéseik vannak, adjunk ezekre válaszokat és magyarázatokat (15 perc).
- Osszuk ki az „Alapfogalmak” segédanyagot (lásd 1. MELLÉKLET) a résztvevőknek (online képzés esetén elektronikus formában).

Bemutató előkészítése. Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

- Használjunk a bemutatóban képeket, grafikonokat stb., hogy érdekesebb és könnyebben követhető legyen. **Viszont figyeljünk rá, hogy ne használjunk olyan képeket, amelyek bármilyen szempontból problémásak lehetnek. Megfelelő képeket kérhetünk megbízható forrásokból, például az [OII Europe](#)-tól vagy az [InterAct](#)-tól.**
- A bemutató ne legyen hosszabb 20-25 percnél, különben a résztvevők megunják és elkalandozik a figyelmük.
- A bemutatót kombinálhatjuk más felnőttképzési technikákkal, például ötleteléssel vagy kérdés-válasz résszel.
- Ez a kézikönyv a [Bring-In projekt](#) keretében készült. Ezért az előadásban jelenítsük meg a projekt logóját és egyértelműen jelezzük, hogy a projektet [az Európai Unió Jogok, egyenlőség és polgárság programja \(2014-2020\)](#) támogatja.

1. **blokk. Források a felkészüléshez és / vagy további információk:**

2. Human Rights Campaign (évszám nélkül). „Glossary of Terms” („Szómagyarázatok”). Elérhető: <https://www.hrc.org/resources/glossary-of-terms>
3. IGLYO, OII Europe & EPA (2018). *Hogyan támogasd interszex gyermeked.* Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/inter-guide-hu-web-singlepages.pdf>
4. ILGA Europe (2015). *Glossary.* Elérhető: https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/glossary_october_2015_edition.pdf
5. LGBTQIA Resource Center (évszám nélkül). „Glossary”. Elérhető: <https://lgbtqia.ucdavis.edu/educated/glossary>
6. TGEU (2016). „Glossary”. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>
7. United Nations – Free & Equal (évszám nélkül). „Definitions”. Elérhető: <https://www.unfe.org/definitions/>

3.3 2. blokk. Jogi (nemzetközi / nemzeti) szabályozás és bejelentés (1 óra 30 perc)

Célok:

- Alapvető tudást szerezni a biológiai nemi jegyekkel / interszex emberekkel kapcsolatos nemzeti jogi szabályozásról annak érdekében, hogy a résztvevők elkerüljék a jogsértéseket és egyben tájékoztatni tudják az interszex embereket a törvény adta jogaikról.
- A biológiai nemi jegyeken alapuló diszkrimináció, gyűlölet-bűncselekmény és gyűlöletbeszéd alapfogalmainak megértése.
- Annak a tudatosítása, hogy az interszex jogok (elismert és nemzetközi szinten védett) emberi jogok.
- A diszkrimináció és erőszak bejelentésére szolgáló lehetőségek és eljárások megismerése annak érdekében, hogy a résztvevők jobban tudják tájékoztatni, illetve továbbírányítani a hivatalos bejelentést vagy panaszt tenni kívánó interszex embereket.

3.3.1 1. GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA - ESETTANULMÁNY: (50 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Osszuk fel a résztvevőket négy egyenként öt fős csoportra. Megtarthatjuk az előző gyakorlatnál kialakított csoportokat. **De ne feledjük: jobb, ha új csoportokat alkotunk, hogy minden résztvevőnek minél több emberrel legyen lehetősége együtt dolgozni és kommunikálni.**
- Adjunk mindegyik csoportnak egy esettanulmányt a **2. MELLÉKLET**ben található „**Esettanulmányok**” **segédanyagból**. Használhatunk saját magunk által írt esettanulmányokat és/vagy valós eseteket, megfelelően adaptálva (pl. a nevek megváltoztatásával).
- Minden csoport 15 percet kap, hogy áttanulmányozza az esettanulmányát és megválaszolja az alábbi kérdéseket:
 1. Az Önök országának jogszabályai szerint történt-e jogsértés? Kérjük, indokolják meg a válaszukat. Ha nem tudják vagy nem biztosak benne, csak mondják el a véleményüket és a gondolataikat.
 2. A helyi jogi szabályozástól függetlenül Önök szerint történt-e emberi jogi jogsértés? Kérjük, indokolják meg a válaszukat!
 3. Ha jogsértés történt, az Önök nemzeti kontextusában hol lehetne panaszt vagy feljelentést tenni?
- Mindegyik csoport öt percben bemutatja a többi csoportnak az esettanulmányát és a válaszait.
- Kérdezzük meg a többi csoportot, hogy egyetértenek-e az esetet bemutató csoport válaszaival és miért / miért nem.

Esettanulmány. Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

- Ügyeljünk rá, hogy a felhasznált esetek érdekesek, realisztikusak és az adott társadalmi kontextushoz illeszkedőek legyenek.
- Mindig kérjük meg a résztvevőket, hogy először olvassák el az esetet és kérdezzék meg, ha valami nem világos.
- Az eseteket kapcsoljuk össze a képzés során már elsajátított és / vagy elsajátítandó tudással.

3.3.2 2. GYAKORLAT: A NEMZETI ÉS NEMZETKÖZI JOGI KERETEK, VALAMINT A DISZKRIMINÁCIÓ-BEJELENTÉSI LEHETŐSÉGEK BEMUTATÁSA (30 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Készítsünk egy (maximum) 20 perces bemutatót a nemzeti jogi kontextusról az alábbi területeken:
 - nemi jellegek alapján történő gyűlöletbeszéd, gyűlölet-bűncselekmények és diszkrimináció
 - betegjogok, különös tekintettel a testi integritáshoz való jogra és a tájékoztatáson alapuló beleegyezésre
 - szankciók jogsértések esetén
 - az elérhető hivatalos bejelentőhelyek (pl. rendőrség, ombudsman stb.) és alapvető információk a bejelentési eljárásról (pl. hogyan lehet kapcsolatba lépni a hatósággal / intézménnyel, milyen információkat és adatokat kérdezhetnek / tartanak nyilván, esetleges anyagi vonzatok stb.)
 - valamint a nemzetközi / európai jogrendszer vonatkozó rendelkezései, amelyek az intersex emberek emberi jogait védik, különösen azokat, amelyek a leggyakrabban sérülnek.
- Kapcsoljuk össze az előző gyakorlatban feldolgozott esettanulmányokat a meglévő nemzeti jogi keretekkel.
- Kérdések esetén nyújtsunk további információkat és magyarázatokat (10 perc).
- Ne feledjük a bemutatót (adaptált formában) papíron vagy elektronikusan kiosztani a résztvevőknek (képzési anyag).

A nemzeti és nemzetközi jogi keretek bemutatása.

Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

- Ehhez a gyakorlathoz alapos tudásra van szükség. Kérjünk segítséget jogásztól: akár megkérhetjük, hogy a képzés előtt olvassa át az előadást.
- Ha tehetjük, erre a részre vendégelőadóként hívjunk meg egy jogi szakembert!

3.3.3 2. BLOKK. FORRÁSOK A FELKÉSZÜLÉSHEZ ÉS / VAGY TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:

- Az Európai Unió Alapjogi Chartája. Elérhető: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12012P%2FTXT>
- Ghattas, D. C. (2019). *Protecting intersex people in Europe: a toolkit for law and policymakers. With digital appendix and checklist*, ILGA Europe & OII Europe. Elérhető: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/05/Protecting_intersex_in_Europe_toolkit.pdf
- Emberi Jogok Európai Egyezménye, módosítva a 11. és 14. számú kiegészítő jegyzőkönyv, bővítve az 1., 4., 6., 7., 12., 13. és 16. számú kiegészítő jegyzőkönyv által. Elérhető: https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf
- Egyezmény a kínzás és az embertelen vagy megalázó büntetések vagy bánásmód megelőzéséről, Strasbourg, 26.XI.1987. Elérhető: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168007a67f>
- Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége FRA (2015). *Protection against discrimination on grounds of sexual orientation, gender identity and sex characteristics in the EU – Comparative legal analysis – Update 2015*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Elérhető: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/protection_against_discrimination_legal_update_2015.pdf
- Európai Szociális Charta, Torino, 18.X.1961. Elérhető: <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/rms/090000168006b642>
- ILGA Europe (2020). *Rainbow Index 2020*. Elérhető: <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/ilgaeurope-rainbowindex-2020-interactive.pdf>
- Pikramenou, N. (2019). *Intersex Rights. Living Between Sexes*, Springer.
- Az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye, elfogadva és aláírhatóvá, ratifikálhatóvá és elérhetővé téve a Közgyűlés 1989. november 20-i 44/25. számú határozata által, hatályba lépett 1990. szeptember 2-án a 49. cikk értelmében. Elérhető: <https://www.ohchr.org/en/professionalinterest/pages/crc.aspx>
- ENSZ (1948). Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata. Elérhető: <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>

3.4 3. blokk. Az intersex emberek helyzete országunkban. Élettörténetek. (1 óra 30 perc)

Célok:

- Megismertetni és megértetni a résztvevőkkel az intersex emberek helyzetét és nehézségeit.
- Erősíteni az intersex emberek és intersex problémák iránti empátiát és megértést az érintettek tapasztalatainak segítségével.

3.4.1 1. GYAKORLAT: PLENÁRIS BESZÉLGETÉS AZ INTERSZEX EMBEREK HELYZETÉRŐL AZ ADOTT ORSZÁGBAN. 1. RÉSZ. (30 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Vezessünk beszélgetést a résztvevők között az intersex emberek helyzetéről az országukban. Ösztönözzük őket, hogy megosszák a többiekkel gondolataikat, tudásukat és (szakmai és egyéb) tapasztalataikat a témában. Például ilyen kérdéseket tehetünk fel:
 - Mit tudnak az országunkban élő intersex emberekről? Tudnának becsléseket mondani róluk (hányan vannak, milyen gazdasági-társadalmi jellemzőik vannak stb.)?
 - Tudásuk és/vagy tapasztalatuk alapján az országunkban általában egyenlő és tiszteletteljes bánásmódban részesülnek az intersex emberek? Miért / miért nem?
 - Önök szerint melyek az intersex embereket érintő legnagyobb kihívások és emberi jogi jogsértések?

Beszélgetés szervezése és levezetése. Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

- Tegyük fel könnyen érthető kérdéseket. Lehetőleg egyszerűen, ne bonyolultan fogalmazzunk, és vegyük figyelembe a résztvevők háttérét és készségeit.
- Lehetőleg nyitott kérdéseket tegyük fel, ezek segítik a gondolatok, ötletek és érzések kifejezését és megosztását.
- Ne erőltessük a részvételt. Bátorítsunk mindenkit, hogy vegyen részt a beszélgetésben, de ne szólítsuk fel őket, attól kényelmetlenül érezhetik magukat.
- Ha egy résztvevő olyan kérdést tesz föl, amire nem tudjuk (biztosan) a választ, nyugodtan ismerjük ezt be és ígérjük meg, hogy utánanézzünk a kérdésnek és később megmondjuk a választ (például a második képzési napon vagy a képzés után emailben).

3.4.2 2. GYAKORLAT: ELŐADÁS AZ INTERSZEX EMBEREK HELYZETÉRŐL AZ ADOTT ORSZÁGBAN. 1. RÉSZ. (30 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Készítsünk egy (legfőjebb) 20-25 perces előadást az intersex emberek helyzetéről az adott országban. Koncentráljunk az alábbi témákra:
 - társadalmi / demográfiai statisztikák

- a nemi jellegeken alapuló gyűlöletbeszédre, gyűlölet-bűncselekményekre és diszkriminációra vonatkozó adatok
- az intersex emberekkel kapcsolatos uralkodó nézetek
- az intersex emberek legfontosabb problémái
- az intersex embereket célzó vagy magukban foglaló, a társadalmi befogadást és/ vagy védelmet ösztönző nemzeti szintű szakpolitikák

Az előadáshoz az alábbi forrásokból szerezhethetünk adatokat:

- nemzeti statisztikai hatóságok
 - nemzeti esélyegyenlőségi szervek
 - bűnüldöző szervek
 - tudományos kutatók, illetve civil szervezetek által összegyűjtött adatok
 - Európai és nemzetközi emberi jogi szervek és szervezetek, például EBESZ/DIEJH,¹ FRA,² ILGA Europe,³ OII Europe⁴ stb.
- Kérdések esetén nyújtsunk további információkat és magyarázatokat (10 perc).

3.4.3 3. GYAKORLAT: ÉLETTÖRTÉNETEK – NYITOTT INTERJÚ (30 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Hívjunk meg 1-2 intersex embert a képzésre.
 - Már a képzés előtt előre egyeztessük velük az interjú pontos témáját.
 - Az intersex emberek csak akkor és annyit osszanak meg személyes életükről, amikor és amennyit akarnak.
 - Biztosítsuk, hogy a képzés biztonságos tér legyen az intersex emberek számára. Ennek érdekében készítsük fel a képzés résztvevőit, hogy:

¹ Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Hivatala (DIEJH). Honlap: <https://www.osce.org/odihr> és <https://hatecrime.osce.org/>

² Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége. Honlap: <https://fra.europa.eu/en>

³ A Nemzetközi Leszbikus, Meleg, Biszexuális, Transz és Intersex Szervezet európai regionális szervezete. Honlap: <https://www.ilga-europe.org/>

⁴ Az egyetlen olyan intersex vezetésű európai ernyőszervezet, amely az intersex emberek emberi jogaiért küzd. Honlap: <https://oiieurope.org/>

- kerüljék a sértő vagy nem megfelelő kifejezéseket
 - kerüljék az olyan indiszkrét kérdéseket, amelyeknek egyedüli célja a kíváncsiságuk kielégítése
 - empátiával és tisztelettel kezeljék a vendégeket
- Interjúvoljuk meg a meghívott intersex embereket. Térjünk ki az alábbi fontos témákra:
 - Mit jelent ma ebben az országban intersexnek lenni? Az intersex emberek helyzete az országban, különös tekintettel azokra az emberi jogi jogsértésekre és problémákra, amelyekkel az élet különböző területein (oktatás, foglalkoztatás, igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés, hétköznapi élet stb.) találkozhatnak.
 - Az intersex emberek szükségletei, az elérhető támogató – különösen egészségügyi és szociális – szolgáltatások, és ezek hatékonysága / minősége.
 - Minek kellene megváltoznia, hogy a társadalom jobban befogadja és támogassa az intersex embereket? Ajánlások az állam és a civil társadalom felé, különös tekintettel az egészségügyi és szociális gondozásra / szolgáltatásokra.

Fontos figyelmeztetés – alternatív lehetőség a képzőknek

Ha – bármilyen okból – nem sikerülne intersex embereket meghívni a képzésre, másfajta módokon is elérhetjük, hogy a résztvevők megismerjék az intersex emberek tapasztalatait.

Előadás, plenáris beszélgetés és / vagy kiscsoportos beszélgetés formájában feldolgozhatjuk intersex emberek igaz történeteit, például azok közül, amelyek az Oii Europe *#MyIntersexStory – Personal accounts by intersex people living in Europe*⁵ oldalán található – itt tizenöt ember és családtagjaik történeteit olvashatjuk – vagy az Amnesty International *First, do no harm: Ensuring the rights of children born intersex*⁶ című kiadványából, amelyben szintén szerepelnek intersex emberek személyes történetei.

⁵ Oii Europe (2019). *#MyIntersexStory – Personal accounts by intersex people living in Europe*. Elérhető: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/11/testimonial_broch_21-21cm_for_web.pdf

⁶ Amnesty International (évszám nélkül). "FIRST, DO NO HARM: ENSURING THE RIGHTS OF CHILDREN BORN INTERSEX". Elérhető: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/05/intersex-rights/>

- 3. blokk. Források a felkészüléshez és / vagy további információk:
- Amnesty International (évszám nélkül). *First, do no harm: Ensuring the rights of children born intersex*. Elérhető: <https://www.amnesty.org/en/latest/campaigns/2017/05/intersex-rights/>
- Európai Bizottság (2019. október). *Special Eurobarometer 493 Discrimination in the EU in 2019*, European Union. Elérhető: <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/search/Discrimination/surveyKy/2251>
- Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége FRA (2015). *The fundamental rights situation of intersex people*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Elérhető: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2015-focus-04-intersex_en.pdf
- Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége FRA (2020). *EU-LGBTI II. A long way to go for LGBTI equality*, Luxembourg: Publications Office of the European Union. Elérhető: https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2020-lgbti-equality-1_en.pdf
- ILGA Europe (2020). *Annual review of the human rights situation of lesbian, gay, bisexual, trans, and intersex people covering the period of January to December 2019*. Brüsszel. Elérhető: <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Annual%20Review%202020.pdf>
- ILGA Europe (2020). *Rainbow Index 2020*. Elérhető: <https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/Attachments/ilgaeurope-rainbowindex-2020-interactive.pdf>
- OII Europe (2019). *#MyIntersexStory – Personal accounts by intersex people living in Europe*. Elérhető: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/11/testimonial_broch_21-21cm_for_web.pdf

2. nap

3.6. 4. blokk. Minőségi szolgáltatások biztosítása interszex emberek számára (3 óra)

Célok:

- Annak megállapítása, milyen módokon javíthatjuk az interszex emberek hozzáférését minőségi egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz.
- A különböző szolgáltatások és szektorok igényeinek és nehézségeinek jobb megértése annak érdekében, hogy minőségi szolgáltatásokat biztosítsunk az interszex embereknek.
- Már meglévő jó gyakorlatok, illetve releváns, könnyen megvalósítható iránymutatások összegyűjtése.

3.6.1. GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA – A VISELKEDÉSI KÓDEX FRISSÍTÉSE (1 ÓRA 30 PERC)

- Osszuk a résztvevőket 4 darab öt fős csoportra.
- Adjunk minden csoportnak egy flipchartot és tollakat vagy táblafilceket.
- Kérjük meg a csoportokat, hogy készítsenek egy alapvető viselkedési kódexet az interszex emberekkel dolgozók számára (fogadásuk, támogatásuk, továbbirányításuk szabályai és irányelvei).
- Két csoport egészségügyben, két csoport pedig szociális ellátásban / szolgáltatásokban dolgozók számára készítsen viselkedési kódexet.
- Nem kell közös szakmai háttér alapján csoportosítani a résztvevőket.
- Dönthetünk úgy, hogy minden csoportban vegyesen legyenek szakemberek különböző területekről, vagy akár úgy is, hogy mindkét csoport (egészségügyi, illetve szociális szakmában dolgozók) a másik számára készít viselkedési kódexet – ezáltal a szakemberek látni fogják, mit várnak tőlük mások.
- A csoportoknak 20 perce van a kódex összeállítására.
- Ezután minden csoport bemutatja viselkedési kódexét a többieknek (plenárisan). A bemutatáshoz 5-5 perc áll rendelkezésükre.
- Keressük meg és húzzuk alá azokat a szabályokat / iránymutatásokat, amelyek a négy csoportban, illetve az egészségügyi és a szociális szakemberek esetén megegyeznek.

3.6.2. 2. GYAKORLAT: BEMUTATÓ: IRÁNYELVEK SZAKEMBEREK SZÁMÁRA (20 PERC)

- Készítsünk egy (maximum) 20 perces előadást az alábbi témákról:
- Alapvető irányelvek és viselkedési kódex az interszex emberekkel dolgozó összes szakember számára. Néhány minden szakemberre vonatkozó irányelv megtalálható az **Irányelvek** című **4. MELLÉKLETben**.
- Alapvető irányelvek és viselkedési kódex a két célcsoport (egészségügyi és szociális szakemberek) számára.
- Kérdések esetén nyújtsunk további információkat és magyarázatokat (10 perc).

3.6.3. 3. GYAKORLAT: CSOPORTMUNKA – SZIMULÁCIÓ, MUNKATERV KÉSZÍTÉSE (1 ÓRA 30 PERC)

Útmutató a képző(k)nek:

- Osszuk a résztvevőket 4 darab öt fős csoportra. Megtarthatjuk az előző gyakorlatnál kialakult csoportokat.
- Készítsünk elő négy flipchartot. A flipchartok tetejére írjuk fel: „Állami szociális szolgáltatók / intézmény”, „Magán vagy civil szociális szolgáltatók / intézmény”, „Állami egészségügyi szolgáltatók / intézmény”, illetve „magán vagy civil egészségügyi szolgáltatók/ intézmény”.
- Mindegyik csoportnak adjunk egy flipchartot.
- Minden csoportnak ebbe a szituációba kell beleképzelnie magát:

Önök ennek a szociális vagy egészségügyi szolgálatnak / intézménynek a dolgozói. A szervezet / szolgálat / intézmény vezetője önöket bízta meg, hogy dolgozzanak ki egy tervet arra, hogyan lehetne szolgálatukat / intézményüket interszex emberek számára barátságosabbá, biztonságosabbá és elérhetőbbé tenni. Erre nincs elkülönítve költségvetési keret, tehát minimális vagy nulla anyagi forrást fordíthatnak rá. A tervnek figyelembe kell vennie a szolgáltatás jellegét (szociális, illetve egészségügyi) és a szektort (állami vagy civil / magán). Önök dönthetik el, pontosan milyen szervezetben / szervnél / intézményben dolgoznak (pl. kórház, klinika, emberi jogvédő szervezet stb.)

- A csoportoknak 25 perce van a feladatra.
- Ezután minden csoport 5-10 percben bemutatja a tervét a többi csoportnak.
- Az egyes csoportok prezentációja után a többi csoport hozzáfűzhet megjegyzéseket és / vagy feltehet kérdéseket.

3.6.4. 4. GYAKORLAT: BEMUTATÓ – IRÁNYELVEK ÉS JÓ GYAKORLATOK (30 PERC)

- Készítsünk egy (maximum) 20-25 perces előadást az alábbi témákról:
 - Országunkban vagy külföldön állami vagy magán/civil szociális és/vagy egészségügyi szolgáltatók / intézmények olyan jó gyakorlatai, amelyek segítik az interszex emberek szolgáltatásokhoz való hozzáférését és minőségi szolgáltatásokat nyújtanak nekik
 - Irányelvek és ajánlások mind az egészségügyi, mind a szociális szolgáltatók / intézmények számára. Ilyen általános irányelveket találhatunk többek között a 4. **MELLÉKLETBEN: Irányelvek.**
- Kérdések esetén nyújtsunk további információkat és magyarázatokat (10 perc).

- Ne feledjük a bemutatót (adaptált formában) papíron vagy elektronikusan kiosztani a résztvevőknek (képzési anyag).

Fontos figyelmeztetés a képzőknek:

Ne feledjük a **4. MELLÉKLETET** vagy a bemutatót (adaptált formában) papíron vagy elektronikusan kiosztani a résztvevőknek (képzési anyag).

3.7. 4. blokk. Források a felkészüléshez és / vagy további információkért:

- Az Európai Parlament 2019. február 14-i 2018/2878(RSP) határozata az intersex emberek jogairól. Elérhető: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-8-2019-0128_EN.html
- Ghattas, D. C. (2015). *Az intersex emberek emberi jogainak védelme. Hogyan segíthetsz te?*, ILGA Europe & OII Europe, Magyar LMBT Szövetség. Elérhető: http://lmbtszovetseg.hu/sites/default/files/mezo/file/lmbtszov_intersexhogyansegithetsz.pdf
- InterAct (évszám nélkül). "26 Ways Allies Can Support Intersex Awareness Day on 10/26". Elérhető: <https://interactadvocates.org/intersex-awareness-day-for-allies/>
- InterAct & Lambda Legal (2018). *Providing ethical and compassionate health care to intersex patients. Intersex-affirming hospital policies.* Elérhető: <https://live-interact-advocates.pantheonsite.io/wp-content/uploads/2018/09/interACT-Lambda-Legal-intersex-hospital-policies.pdf>
- National LGBTQIA+ Health Education Center (2020). *Affirming Primary Care for Intersex People 2020.* Elérhető: <https://www.lgbtqihealtheducation.org/wp-content/uploads/2020/08/Affirming-Primary-Care-for-Intersex-People-2020.pdf>
- OII Europe (2019). *Good Practice Map 2018.* Elérhető: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2019/05/gpmap2018_web.pdf
- OII Europe (2020). *Good Practice Map 2019.* Elérhető: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2020/06/OIIEUROPE_GPMap2019_11062020_.pdf
- Az Európa Tanács Parlamenti Közgyűlésének 2191. számú határozata (2017). Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people. Elérhető: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24232&>
- Poirier, J. M., Fisher, S. K., Hunt, R. A., & Bearnse, M. (2014). *A guide for understanding, supporting, and affirming LGBTQI2-S children, youth, and families.* Washington, DC: American Institutes for Research. Elérhető:

[https://www.air.org/sites/default/files/downloads/report/A Guide for Understanding Supporting and Afirming LGBTQI2-S Children Youth and Families.pdf](https://www.air.org/sites/default/files/downloads/report/A_Guide_for_Understanding_Supporting_and_Afirming_LGBTQI2-S_Children_Youth_and_Families.pdf)

- Yogyakarta Alapelvek Plusz 10. További alapelvek és állami kötelezettségek a nemzetközi emberi jogi szabályok alkalmazásáról a szexuális irányultsággal, nemi identitással, nemi önkifejezéssel és biológiai nemi jegyekkel kapcsolatban, amely kiegészíti a Yogyakarta Alapelveket. Elfogadva: Genf, 2017. november 10. Elérhető: http://yogyakartaprinciples.org/wp-content/uploads/2017/11/A5_yogyakartaWEB-2.pdf
- Az ENSZ Emberi Jogi Főbiztosának Hivatala (évszám nélkül). Fact sheet. Intersex. Elérhető: <https://www.unfe.org/wp-content/uploads/2017/05/UNFE-Intersex.pdf>

3.8. Záróblokk. Lezárás és értékelés. (45 perc)

1. GYAKORLAT: Plenáris beszélgetés (25 perc)

- A résztvevők körben ülnek, így mindenki mindenkivel tud szemkontaktust létesíteni.
- Először kérdezzük meg a résztvevőket, megvalósultak-e a képzéssel kapcsolatos félelmeik és/vagy váromásaik (ld. 1. blokk). Indokolják meg a válaszaikat! Ösztönözzük őket, hogy mindenki szólaljon meg, de ne erőltessük rájuk, tehát pl. ne szólítsuk fel őket.
- Ösztönözzük a résztvevőket, hogy alaposan gondolják át a képzésen tapasztaltakat. Tanultak-e bármi újat, és ha igen, mit? Volt-e valami, ami meglepte vagy elgondolkoltatta őket, és ha igen, micsoda? Mit visznek magukkal a képzésről (új tudást, jobb készségeket, új gondolkodásmódot, új barátságokat stb.)?
- Kérdezzük meg, a résztvevők szerint ez a képzés javítja-e az intersex embereknek nyújtott szolgáltatások minőségét, és ha igen, hogyan.

2. GYAKORLAT: Értékelés (20 perc)

A résztvevők értékelése rendkívül fontos visszajelzés a képzők számára, hiszen ennek alapján módosíthatják és adaptálhatják a képzést annak érdekében, hogy elősegítsék a tanulási folyamatot és az alkalom még jobban megvalósítsa a célját.

Iránymutatás a képzőknek:

- Minden résztvevőnek adjunk egy példányt a 3. MELLÉKLETBEN szereplő Értékelőlappól.
- Kérdezzük meg, hogy minden kérdés világos-e.
- Hangsúlyozzuk, miért fontos az értékelés, illetve a válaszok anonimitását.

4. MELLÉKLETEK

4.1. 1. MELLÉKLET „Alapfogalmak” segédanyag

Alapfogalmak		
Szám	Kifejezés	Definíció
1	Testi integritás	„Mindenkinek, beleértve a gyermekeket is, joga van az autonómiához és a saját teste fölötti rendelkezéshez, és csakis ő jogosult a testével kapcsolatban döntéseket hozni, senki más. Ez a testi integritás elve, amely mindenki számára megadja a jogot a testével kapcsolatos olyan cselekedetektől való mentességhez, amelyekhez nem járult hozzá. A testi integritást sértő gyakorlatok a lánycsecsemők fülének kilyukasztásától vagy egy személy mérgező vegyi anyagoknak a tudta nélkül való kitételétől az olyan erőszakos cselekményekig terjednek, mint a nemi erőszak vagy a beteg akarata ellenére történő gyógykezelése. A gyermekek különösen ki vannak téve a testi integritásukat sértő cselekedeteknek, mert a legtöbb ilyen cselekedet igen fiatal korban történik, amikor a gyermek még nem képes felszólalni vagy megvédeni magát ellenük, illetve nem tud beleegyezni vagy beleegyezését megtagadni”. ⁷
2	Cisznemű, cisz	„A cisznemű vagy cisz szót a nem-transznemű emberekre használjuk, ugyanúgy, ahogy a heteroszexuális szót a nem-homoszexuális emberekre”. ⁸
3	Coming out (előbújás)	Az előbújás az a folyamat, amikor valaki megosztja másokkal azt az információt, hogy interszex testben él. Ez nem egy „identitás” felfedése – „interszexnek lenni testi tapasztalás, ami az egyén identitásának csak egy része”. ⁹
4	DSD – nemi fejlődési rendellenesség	„A DSD fogalmát 2006-ban vezették be, és azóta használják az egészségügyi szakemberek az interszex testek leírására. Egyes interszex emberek is használják

⁷ A definíció forrása: Child Rights International Network (CRIN). „Bodily integrity”. Elérhető: <https://home.crin.org/issues/bodily-integrity>

⁸ A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

⁹ ILGA Europe (2015). „Intersex”. Elérhető: https://www.ilga-europe.org/resources/glossary/letter_i

	(vagy nemi fejlődési eltérések)	magukra ezeket a kifejezéseket. Egyre több interszex ember van azonban, aki stigmatizálónak érzi a DSD kifejezést, és inkább az „interszex” szót használja”. ¹⁰
5	Gender / társadalmi nem	„A társadalmi nem hagyományosan azoknak a társadalmi és kulturális elképzeléseknek a halmaza, amelyeket az adott társadalom a férfiakhoz vagy a nőkhez rendel. Vannak azonban olyanok, akik sem férfiként, sem nőként nem azonosítják magukat. A társadalmi nem független a biológiai nemtől, és nem feltétlenül azonos az egyén születéskor kijelölt nemével”. ¹¹
6	Nemi megerősítő műtét (nemi helyreállító műtét)	„Olyan műtét, amelynek során a személy elsődleges vagy másodlagos nemi jellegeit átalakítják annak érdekében, hogy azok megfeleljenek a személy nemi identitásának”. ¹²
7	Nemi önkifejezés	„A nemi önkifejezés az, ahogyan az emberek kifejezik társadalmi nemüket a nevükön, önmagukra használt szavakon, öltözködésükön, frizurájukon, viselkedésükön, hangjukon vagy testi jellemzőiken keresztül. A társadalom ezeknek a jegyeknek az alapján sorolja be őket a férfias és nőies kategóriákba. A férfiasság és nőiség jellemzői történelmileg és kultúránként változnak”. ¹³
8	Nemi identitás	A nemi identitás az, ahogyan egy személy legbelül a saját nemét megéli. Transz emberek esetében a nemi identitás nem felel meg annak a nemnek, amelybe születésükkor besorolták őket. A legtöbb ember nemi identitása férfi vagy nő (illetve fiú vagy lány), de vannak, akik nem sorolják be magukat egyértelműen ezekbe a kategóriákba. A nemi önkifejezéssel szemben a nemi identitás mások számára nem látható”. ¹⁴

¹⁰ A definíció forrása: IGLYO, OII Europe & EPx *child*. Elérhető: https://oiieurope.org/wp-content/uploads/2018/10/Supporting-your-intersex-child_WEB_final.pdf

¹¹ A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

¹² A definíció forrása: WPATH (2011). *Standards of Care for the Health of Transsexual, Transgender, and Gender Nonconforming People*, 7th Edition. Elérhető: https://www.wpath.org/media/cms/Documents/SOC%20v7/Standards%20of%20Care%20V7%20-%202011%20WPATH.pdf?_t=1605186324

¹³ A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

¹⁴ A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

9	„Hermafrodita”	„Elavult kifejezés az intersex emberekre. Ma már általában sértőnek tartják”. ¹⁵
10	Intersex	„Olyan kifejezés, amely a női és férfi test sztereotip elképzelései [mint két véglet] között elhelyezkedő fizikai vonásokra vagy variációkra utal. Az intersex emberek olyan fizikai, hormonális vagy genetikai tulajdonságokkal születnek, amelyek sem nem tisztán nőiek, sem nem tisztán férfiak; vagy a férfi és a női jegyek kombinációja jellemző rájuk; vagy sem női, sem férfi jegyekkel nem bírnak. Az intersexualitásnak számos formája létezik; ez sokkal inkább egy spektrum vagy gyűjtőfogalom, semmint homogén kategória. Ez az oka annak, hogy az intersex aktivisták jobban szeretik a nemi jellegek kifejezést használni (pl. akkor, amikor arról beszélnek, milyen alapjai lehetnek a diszkriminációellenes szabályozásnak). Nincs egyetlen statikus „intersex státusz”, így a „biológiai nemi jegyek” kifejezés jól tükrözi, hogy intersexnek lenni testi tapasztalás, és az egyén identitásának csak egy része.” ¹⁶
11	Interszexfóbia	„Az interszexfóbia vagy interfóbia olyan negatív attitűdök (pl. undor, félelem, erőszak, düh vagy kényelmetlen érzés) összefoglaló neve, amelyeket valaki olyan emberek iránt érez vagy fejez ki, akiknek nemi jellegei nem illenek bele a társadalom által elvárt férfi vagy női jellegzetességeibe.” ¹⁷
12	A nem jogi elismerése	„A nem jogi elismerése az a hivatalos folyamat, amelynek során egy transznemű ember nevét és hivatalos nemét átírják a hivatalos nyilvántartásokban és olyan személyes dokumentumokon, mint a születési anyakönyvi kivonat, személyi igazolvány, útlevelel vagy jogosítvány. Egyes országokban nincs lehetőség egy

¹⁵ A definíció forrása: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). *Hogyan támogasd intersex gyermeked*. Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/inter-guide-hu-web-singlepages.pdf>

¹⁶ A definíció forrása: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). *Hogyan támogasd intersex gyermeked*. Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/inter-guide-hu-web-singlepages.pdf>

¹⁷ A definíció forrása: Ghattas, D. C. (2019). *PROTECTING INTERSEX PEOPLE IN EUROPE: A TOOLKIT FOR LAW AND POLICYMAKERS*, ILGA Europe & OII Europe, p. 13-14. Retrieved from:

https://oiiieurope.org/wp-content/uploads/2019/05/Protecting_intersex_in_Europe_toolkit.pdf

		ember hivatalos nemét megváltoztatni, máshol a folyamat gyakran hosszadalmas, bonyolult és megalázó.” ¹⁸
13	Biológiai nem	„Egy személy bizonyos testi jegyeinek, köztük a kromoszómáknak, hormonoknak, a belső és a külső nemi szerveknek, valamint a másodlagos nemi jellegeknek a kombinációja. A legtöbb országban a biológiai nemet a „férfi” és a „női” bináris kategóriákba sorolják, ami kirekesztő az intersex emberekre nézve.” ¹⁹
14	Nemi jellegek – nemi jellegek variációi	„Ez a kategória mind az egyén elsődleges nemi jegyeit, így a kromoszómákat, az anatómiát, a hormonrendszert és a szaporító szervrendszert jelenti, mind a másodlagos nemi jellegeket, amelyek a serdülőkor folyamán fejlődnek ki, például a mellék, az arc- és szeméremszőrzet, ádámcsutka, izomtömeg, testfelépítés és zsíreloszlás. Sok aktivista szerint a „nemi jellegek variációi” pontosabb megnevezés, mint az „intersex státusz”, mert nem tételez fel egyetlen homogén intersex státuszt vagy tulajdonságot, hanem a jellemzők sokféleségét hangsúlyozza.” ²⁰
15	Szexuális irányultság	„Egy ember azon tulajdonsága, hogy vele azonos, tőle különböző vagy többféle társadalmi nembe tartozó emberekhez képes érzelmileg és szexuálisan vonzódni, illetve velük mély érzelmi vagy szexuális viszonyt létesíteni.” ²¹
16	Transz - Transznemű	„A transznemű vagy transz egy ernyőfogalom azokra az emberekre, akiknek nemi identitása eltér a születéskor kijelölt nemüktől, illetve azokra, akik nemi identitásukat a születéskor kijelölt nemüktől eltérő módon szeretnék megjeleníteni. A transznemű emberek közül sokan éreznek kényszerítést arra vagy választják azt, hogy nemüket a születéskor kijelölt nemükre vonatkozó társadalmi elvárásoktól eltérően jelenítsék meg például nyelvhasználat, öltözködés, kiegészítők, kozmetikumok vagy testük megváltoztatása által. Ide tartoznak például azok a transzszexuális és transznemű emberek, transzvesztiták, crossdresserek (beöltözők), nem nélküli vagy többnemű személyek,

¹⁸ A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

¹⁹ A definíció forrása: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). *Supporting your intersex child*. Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/inter-guide-hu-web-singlepages.pdf>

²⁰ A definíció forrása: IGLYO, OII Europe & EPA (2018). *Supporting your intersex child*. Elérhető: <https://hatter.hu/sites/default/files/dokumentum/kiadvany/inter-guide-hu-web-singlepages.pdf>

²¹ A definíció forrása: ILGA Europe (2015). *Glossary*. Elérhető: https://www.ilga-europe.org/sites/default/files/glossary_october_2015_edition.pdf

		genderqueerek, interszexek és nemileg nonkonform emberek, akik ezekkel vagy ezek egy részével azonosulnak.” ²²
17	Tranzíció átmenet /	<p>A tranzíció „az az időszak, amikor egy személy a születésekor kijelölt nemének megfelelő nemi szerepből egy másikba lép át. Sokak számára ez azt jelenti, hogy megtanul a „másik nemben” élni, másoknak meg kell találniuk egy olyan nemi szerepet és önkifejezést, amelyben komfortosan érzik magukat. A tranzícióba időnként, de nem mindig beletartozik a test nőiesebbé vagy férfiasabbá tétele hormonkezelés vagy más orvosi beavatkozások révén. A tranzíció jellege és időtartama egyénenként más és más.”²³</p> <p>„A tranzíciónak része lehet az alábbi személyes, orvosi és jogi lépések bármelyike vagy mindegyike: coming out a család, barátok és munkatársak előtt; más név és kifejezések használata önmagára; az öltözködés megváltoztatása; a személy nevének és / vagy hivatalos nemének megváltoztatása a hivatalos dokumentumokban; hormonterápia; és esetleg (de nem minden esetben) egy vagy több műtéti eljárás. A tranzíció konkrét lépései személyenként változnak.”²⁴</p>
18	Transzfóbia	<p>„A transzfóbia olyan személyes és társadalmi elképzelések, vélemények, attitűdök és agresszív viselkedésformák hálózata, amelyek a társadalom által elvárt nemi szerepeknek nem megfelelő vagy azokat áthágó emberekkel kapcsolatban érzett előítéleteken, undoron, félelmen és/vagy gyűlöleten alapulnak. A transzfóbia különösen az olyan emberekre irányul, akiknek nemi identitása vagy nemi önkifejezése eltér a születésekor kijelölt nemétől. A transzfóbia különböző megjelenési formákban jelentkezik, például közvetlen fizikai erőszak, transzfób gyűlöletbeszéd, sértő és diszkriminatív médiamegjelenítés vagy társadalmi kirekesztés. A transzfóbia intézményesített diszkriminációban is megnyilvánul, például a nonkonform nemi identitású vagy nemi önkifejezésű emberek bűnözőként vagy betegként kezelése, illetve stigmatizálása.”²⁵</p>

²² A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

²³ A definíció forrása: WPATH (2011). *Standards of Care for the Health of Transsexual, Transgender, and Gender Nonconforming People*, 7th Edition. Elérhető: https://www.wpath.org/media/cms/Documents/SOC%20v7/Standards%20of%20Care%20v7%20-%202011%20WPATH.pdf?_t=1605186324

²⁴ A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

²⁵ A definíció forrása: TGEU (2016). *Glossary*. Elérhető: <https://tgeu.org/glossary/>

4.2. 2. MELLÉKLET. Esettanulmányok

1. esettanulmány:

T-nek és S-nek nemrégiben gyereke született, akiről születése után nem sokkal megállapították, hogy interszex. Az orvosok azt mondták a szülőknek, hogy a gyerek bizonyos „rendellenességekkel” született, amiket nem konkretizáltak, de ezeket azonnal helyrehozzák. Később elmondták a szülőknek, hogy különböző (állításuk szerint) „szükséges” beavatkozásokat (műtéteket) hajtottak végre annak érdekében, hogy „helyrehozzák” a gyerek biológiai nemét. A női nemi jegyeket tartották meg, mert ezeket ítélték „dominánsnak”.

2. esettanulmány:

M-nek és J-nek nemrégiben gyereke született, akiről születése után nem sokkal megállapították, hogy interszex. Az orvosok azt javasolták a szülőknek, hogy egyezzenek bele különböző orvosi beavatkozásokba annak érdekében, hogy a gyermeknek (ahogy ők fogalmaztak) „egyetlen jól meghatározható biológiai neme legyen”. A szülők haboztak, de az orvosok ragaszkodtak a véleményükhöz: azzal érveltek, hogy nincs más lehetőség, hiszen a gyermeket nemsokára fiúként vagy lányként anyakönyvezni kell. Végül a szülők beleegyeztek a beavatkozásokba.

3. esettanulmány:

K interszex ember. Születése után a szülei beleegyeztek, hogy az orvosok különböző beavatkozásokat hajtsanak végre a testén annak érdekében, hogy „fiú legyen”. Fiúként nevelték fel, de tizenéves korában lányként kezdte azonosítani magát, és ennek megfelelően megváltoztatta nemi önkifejezését. Az iskolában a tanárai azonban dühösek lettek, továbbra is fiú néven szólították, noha kifejezetten megkérte őket, hogy lányként hivatkozzanak rá, és figyelmeztették, hogy ki fogják rúgni, ha „nem kezd el a nemének megfelelően öltözködni”, mert „viselkedésével összezavarja a többi diákot”.

4. esettanulmány:

Egy politikai vita során, amely a betegjogokat érintő törvények megváltoztatásáról szólt, egy parlamenti képviselő azt mondta, hogy az interszex emberek „*abnormálisak*”, akiknek „*meg sem lenne szabad születniük*”. Azt is sugallta, hogy az állampolgárok adóját nem kellene olyasmikre „*pazarolni*”, mint az interszex emberek orvosi kezelése. Mikor néhány képviselőtársa panaszt emelt ez ellen a felszólalás ellen, a képviselő azzal védekezett, hogy szólásszabadság van, és ha a többiek annyira szeretik ezeket a „*degeneráltakat*”, fogadják be őket az otthonukba.

5. esettanulmány:

C munkanélküli interszex ember. Elment a munkaügyi központba, hogy munkanélküli-segélyért folyamodjon. Egy sor papírt kellett kitöltenie, amelyeken többek közt a nemére is rákérdeztek, de csak két opció volt: férfi és nő. C ekkor elmondta az ott dolgozó személynek, hogy ő interszex ember, aki se a férfi, se a női nemmel sem azonosul, és megkérdezte, hogyan lehetne harmadik lehetőséget bejelölni. Az alkalmazott azt felelte, hogy „*ő nem érdeklí, hogy C inter-micsoda*”, neki „*nincs ideje ilyen baromságokra*” és C „*vagy töltsd ki a papírokat úgy, ahogy vannak, vagy menj el*”. C-t nagyon rosszul érintette ez a reakció, és végül elment anélkül, hogy benyújtotta volna a kérelmet.

6. esettanulmány:

N interszex jogi aktivista, akit jól ismernek a civil szektorban. Leginkább a közösségi médiában áll ki az interszex emberek emberi jogai mellett, és ezzel sok felhasználó figyelmét felkeltette. Egy nap egy számára ismeretlen ember azt üzenté neki, hogy ő (N) „*torzszülött*”, aki „*a betegséget és a természetellenességet reklámozza*”. A felhasználó hozzátette, hogy „*mostantól fogva*” N „*jobban teszi, ha mindig megnézi, ki megy mögötte az utcán*”.

4.3. 3. MELLÉKLET. Irányelvek

Alapvető irányelvek szakembereknek és / vagy támogató szolgáltatóknak / részlegeknek:

- ✓ Használjunk megfelelő, nem sértő, befogadó nyelvezetet.
- ✓ Minden formanyomtatványon tegyük lehetővé harmadik nem bejelölését.
- ✓ Sose tegyünk fel kérdéseket pusztán azért, hogy kielégítsük a kíváncsiságunkat.
- ✓ Az intersex embereket empatikusan és diszkrécióval kezeljük, tartsuk tiszteletben személyes megélésüket és problémáikat.
- ✓ Mindig olyan névvel és nemből hivatkozunk egy intersex emberre, amit ő használ saját magára.
- ✓ Amikor az LGBT emberekről beszélünk, tegyük hozzá az intersexeket jelölő I betűt is.
- ✓ Ismerjük meg azokat az intersex, LGBTI, emberi jogi és / vagy esélyegyenlőségi szervezeteket és szervezeteket, amelyek az intersex embereket támogatják, és ahová intersex klienseinket az igényeik felmérése után továbbirányíthatjuk.
- ✓ Honlapunkon, a közösségi médiában stb. hirdessük, hogy szervezetünk / intézményünk / szolgálatunk senkit nem diszkriminál a nemi jellegei alapján, és / vagy nem tűri meg az ilyen kirekesztő viselkedést és attitűdöket.
- ✓ Kérjük intersex szervezetek és aktivisták segítségét olyan oktatási / tudatosító anyagok beszerzéséhez, amelyeket tanulmányozhatunk és / vagy képzés és más tudatosító tevékenységek szervezéséhez használhatunk magunk és kollégáink részére stb.
- ✓ Hozzunk létre és tartunk fenn hálózatot más olyan szervezetek, szervek, intézmények stb. részvételével, amelyek támogatják az intersex embereket (pl. LGBTI vagy intersex egyesületek, esélyegyenlőségi szervek), hogy intersex klienseinket továbbirányíthassuk hozzájuk.
- ✓ Emlékezzünk meg az intersex tudatosság napjáról (október 26.) és az intersex emlékezés napjáról (november 8.). Már az is pozitív üzenetet hordoz, ha ilyenkor kiteszünk egy támogató üzenetet a közösségi médiában vagy a honlapunkon.

4.4. 4. MELLÉKLET. Értékelőlap

szám	Képzés	1 Egyáltalán nem érték egyét	2 Nem érték egyét	3 Nem tudom	4 Egyetérték	5 Teljesen egyetérték
1	A képzés elérte azokat a célokat, amelyeket az első nap elején megfogalmaztunk.	1	2	3	4	5
2	A képzés interaktív volt és ösztönözte a képződőket a részvételre.	1	2	3	4	5
3	A képzők sokféle képzési módszert használtak.	1	2	3	4	5
4	A képzés szerkezete és tartalma könnyen követhető volt.	1	2	3	4	5
5	A kiosztott segédanyagok hasznosak és relevánsak voltak.	1	2	3	4	5
6	A képzés hossza megfelelő volt.	1	2	3	4	5
7	A képzési helyszín megfelelt a célnak.	1	2	3	4	5
8	A képzés gyakorlati megvalósítása (pl. az elektronikus eszközök kezelése, írószerek, ellátás) megfelelő volt.	1	2	3	4	5
9 képző megfelelő képzői készségekkel rendelkezik. ²⁶	1	2	3	4	5

²⁶ Több képző esetén mindegyiknek hozunk létre külön sort. A vendégelőadókat (pl. szakértőket vagy a személyes történetüket elmesélő interszex meghívottakat) nem kell értékelni.

10 képző megfelelő tudással és / vagy tapasztalattal rendelkezik az általa felvezetett témákban. ²⁷	1	2	3	4	5
Nyitott kérdések		Válasz:				
11	Volt a képzésen bármi, amit (nagyon) hasznosnak talált? Ha igen, mi volt az? Ha nem, mivel lett volna hasznos foglalkozni (amivel nem foglalkoztunk)?					
12	Ön szerint a képzésen való részvétele segíti azt, hogy az Ön által képviselt intézmény interszex embereknek nyújtott szolgáltatásai javuljanak? Ha igen, hogyan? Ha nem, miért nem?					
13	Ön szerint min kellene változtatni ahhoz, hogy ez a képzés érdekesebb és/vagy hasznosabb legyen?					
14	Vannak további megjegyzései vagy javaslatai a képzéssel kapcsolatban? Ha igen, írja le ezeket!					

²⁷ Több képző esetén mindegyiknek hozunk létre külön sort! A vendégelőadókat, pl. szakértőket vagy a személyes történetüket elmondó interszex meghívottakat nem kell értékelni.

